

Kysely kausityövoimasta maa- ja puutarhatalouden yrityksille – tulosraportti

Marko Mäki-Hakola

MTK 26.3.2020

Sisällysluettelo

1 Yhteenveto.....	3
2 Tausta.....	4
3 Tilan sijainti	4
4 Tilojen tuotantosuunnat	5
5 Kausityövoiman tekemät työt.....	6
6 Kausityövoiman tarve kuukausittain.....	7
7 Kausityövoiman saannissa auttavat keinot.....	8
8 Päätösten ajoittaminen.....	9
9 Työntekijöiden majoitus	10
10 Kausityövoiman puuttumisen vaikutukset	11

1 Yhteenveto

Kausityövoiman saatavuus on yksi koronakriisin aiheuttamista isoimmista hankaluuksista maaseudun elinkeinoille. Selvitääkseen tarkemmin millaista työvoimaa ja milloin, sekä mitä vaikutuksia työvoiman puuttumisella olisi, lähetettiin tiloille ympäri Suomea kysely. MTK:n tekemä kysely toteutettiin yhteistyössä SLC:n, kauppapuutarha- sekä hedelmän ja marjanviljelijäin liittojen kanssa.

Kysely toteutettiin 22- 25.3 välisenä aikana Suomeksi ja Ruotsiksi. Suomenkieliseen kyselyyn vastasi 758 vastaajaa ja ruotsinkieliseen 78 vastaajaa. Yhteensä vastauksia tuli 836 ympäri Suomea. Vaikka vastauksia tuli paljon, kysely ei kata kaikkia Suomen tiloja, vaan on otos. Tämä tulee huomoida etenkin tarvittavien työntekijöiden kokonaismäärää tarkastellessa.

Kausityövoima on tärkeä kaikille tuotantosuunnille. Ilman kausityövoimaa suuri osa sadosta jää tuottamatta tai korjaamatta. Lisäksi moni yritys lopettaa pysyvästi.

Kausityövoiman tarve on alkanut jo maaliskuussa. Vastanneista 18 prosenttia kertoi tarvitsevansa työvoimaa jo maaliskuussa. Suurin tarve on heinäkuussa, jolloin lähes kaikki vastanneet käyttäisivät kausityövoimaa. Kyselyyn vastanneiden kokonaistarve heinäkuussa on yli 14000 työntekijää. Koska kysely kattaa vain osan tiloista, on kokonaistarve suurempi.

Työvoiman saantia koskevilla päätöksillä on kova kiire. Muutamille tiloille päätökset ovat tämän kauden tuotannolle jo myöhässä. Välittömiä päätöksiä tarvitaan 28:lla prosentilla tiloista.

Vastausten mukaan työvoiman saantia voidaan edistää useilla eri keinoilla.

Suuri osa kausityövoimasta majoittuisi tiloilla. Vastanneet nostivat esille, että tilat pystyvät hoitamaan tarvittavat karanteenit. Lisäksi ulkomaista työvoimaa on pidetty karanteenin kannalta helpompana, koska heillä vähemmän sosiaalisia kontakteja alueella.

Yleisimmät vaikutukset, jos kausityövoimaa ei saada.

- Yritystoiminta loppuu pysyvästi joko heti tai konkurssin kautta
- Sato jää osin tai kokonaan tuottamatta tänä vuonna
- Sato jää peltoon
- Konkurssi
- Tilat tekevät itse, niin paljon kuin pystyvät
- tuleva siementuotanto vaarantuu
- Tämä kausi peruuntuu ja vaikuttaa myös tuleviin vuosiin

2 Tausta

Kausityövoiman saatavuus on yksi koronakriisin aiheuttamista isoimmista hankaluuksista maaseudun elinkeinoille. Selvitääkseen tarkemmin millaista työvoimaa ja milloin, sekä mitä vaikutuksia työvoiman puuttumisella olisi, lähetettiin tiloille ympäri Suomea kysely. MTK:n tekemä kysely toteutettiin yhteistyössä SLC:n kauppapuutarha- sekä hedelmän ja marjanviljelijäin liittojen kanssa.

Kysely toteutettiin 22.- 25.3 välisenä aikana Suomeksi ja Ruotsiksi. Suomenkieliseen kyselyyn vastasi 758 vastaaja ja ruotsinkieliseen 78 vastaajaa. Yhteensä vastauksia tuli 836j ympäri Suomea. Vaikka vastauksia tuli paljon, kysely ei kata kaikkia Suomen tiloja, vaan on otos. Tämä tulee huomoida etenkin tarvittavien työntekijöiden kokonaismäärää tarkastellessa.

3 Tilan sijainti

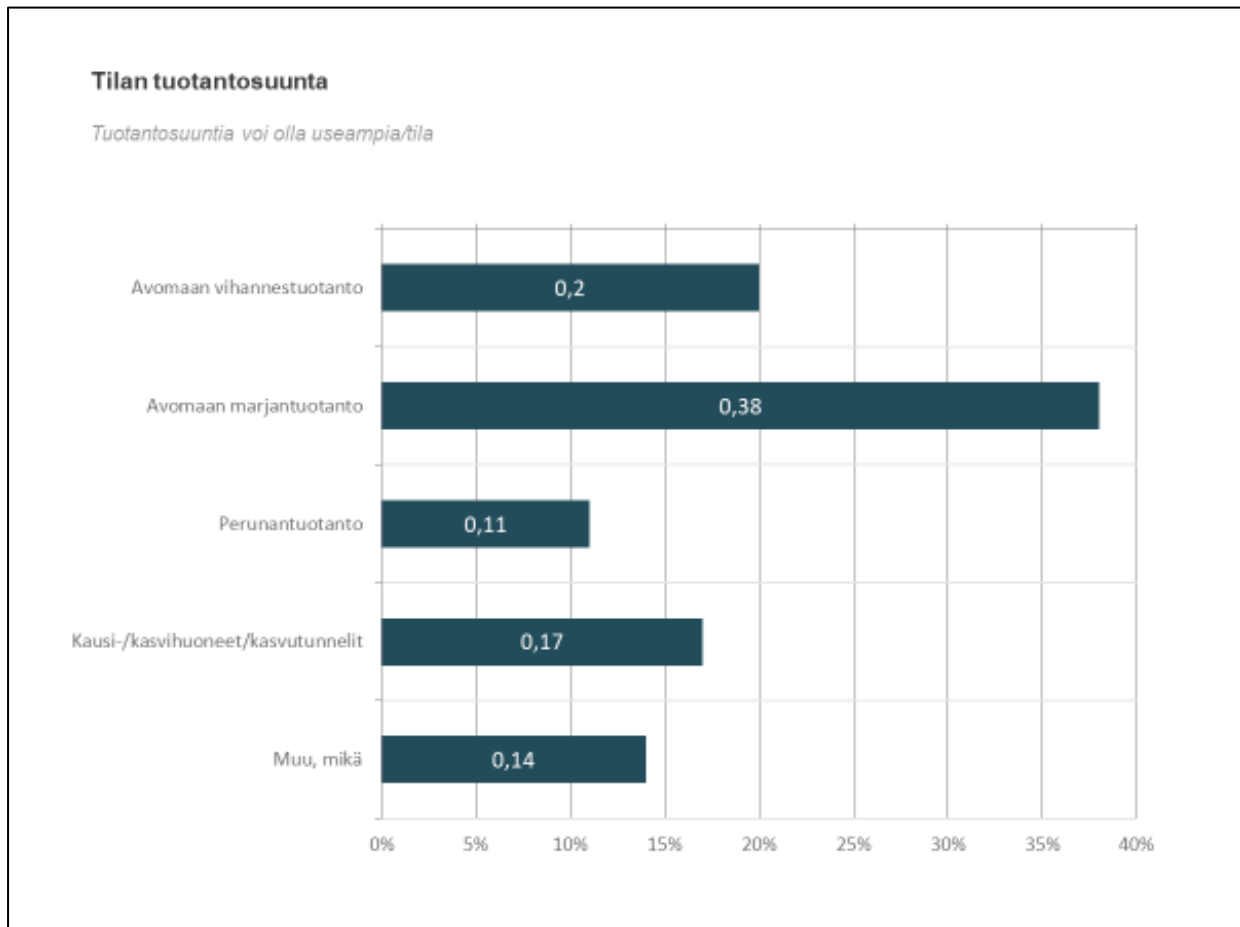
Eniten vastauksia tuli Varsinais-Suomesta, mutta kausityövoimaa tarvitsevia tiloja löytyy ympäri Suomea (Taulukko 1).

Taulukko 1. Vastaukset maakunnittain

Tilan sijaintimaakunta		n
Vastaajien määrä: 824		
01	Uusimaa	46
02	Varsinais-Suomi	178
04	Satakunta	36
05	Kanta-Häme	23
06	Pirkanmaa	26
07	Päijät-Häme	24
08	Kymenlaakso	10
09	Etelä-Karjala	16
10	Etelä-Savo	86
11	Pohjois-Savo	137
12	Pohjois-Karjala	40
13	Keski-Suomi	19
14	Etelä-Pohjanmaa	34
15	Pohjanmaa	41
16	Keski-Pohjanmaa	4
17	Pohjois-Pohjanmaa	50
18	Kainuu	11
19	Lappi	1
21	Ahvenanmaa	34

4 Tilojen tuotantosuunnat

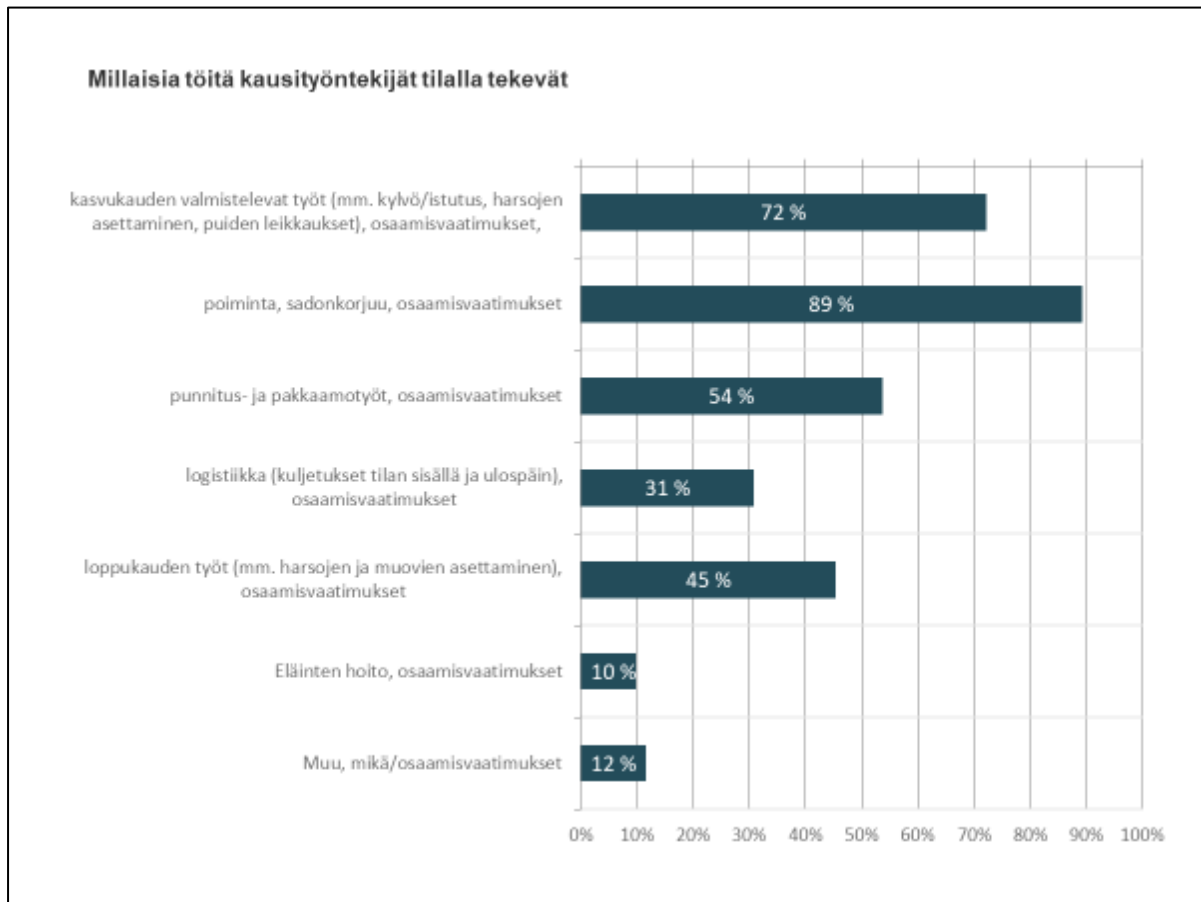
Vastauksia tuli monen eri tuotantosuunnan tiloilta (kuva 1). Kausityövoimaa käytetään laajasti eri tuotantosuunnissa. Muissa tuotantosuunnissa on mm. eläintiloja, viljaitiloja ja hedelmän tuotantoa. Ilman kausityövoimaa nämä kaikki tuotantosuunnat ovat vaarassa.

Kuva 1. Vastanneiden tilojen tuotantosuunnat

5 Kausityövoiman tekemät työt

Kausityöntekijät tekevät laajasti erilisiä töitä. (kuva 2). Työstä riippuen ammattitaitovaatimus vaihtelee. Suuri osa vastaajista korosti fyysisistä kuntoa ja kykyä tehdä raskasta työtä.

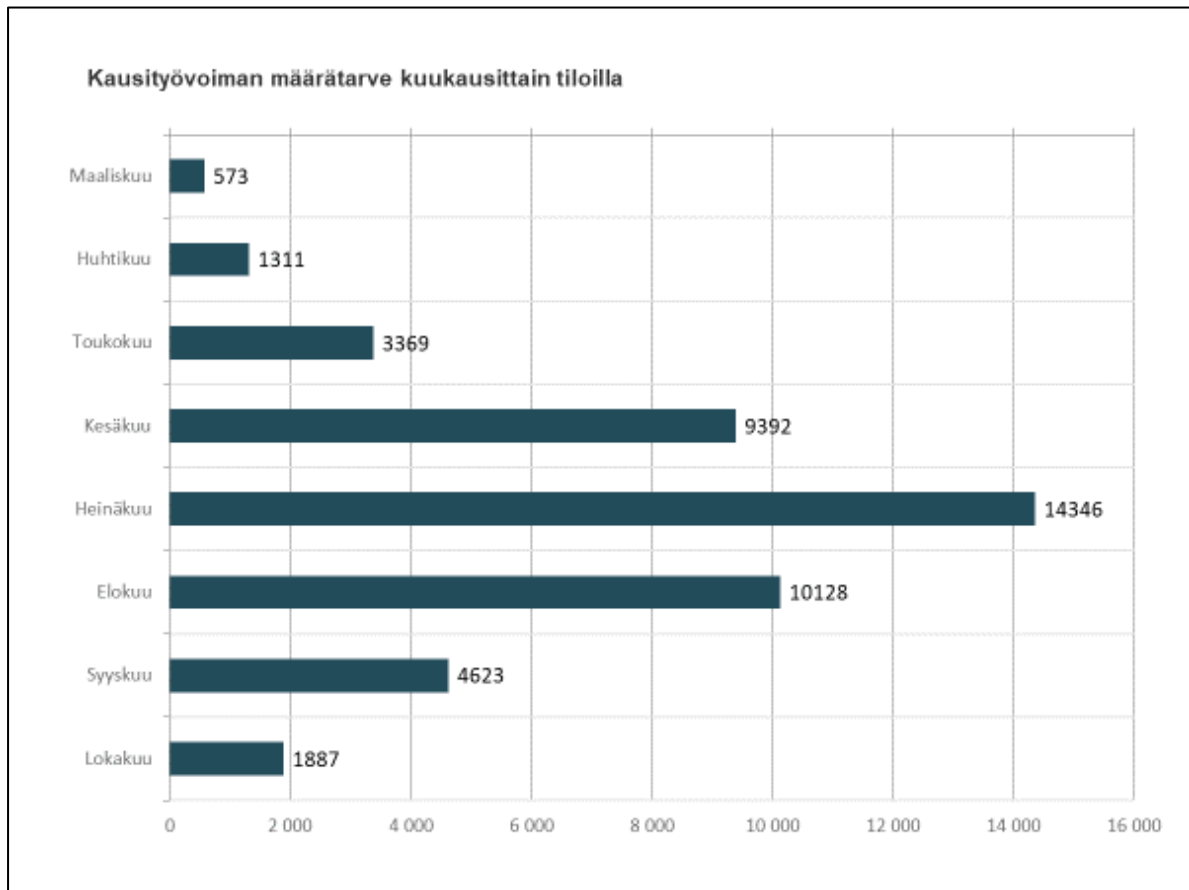
Kuva 2. Kausityöntekijöiden tekemät työt tiloilla.

6 Kausityövoiman tarve kuukausittain

Kausityövoiman tarve on jo alkanut. Vastanneista tiloista 18 prosenttia kertoi tarpeen alkaneen jo maaliskuussa, kuukauden kokonaistarpeen ollessa Suomessa lähes 600 työntekijää.

Suurin välitön tarve on Varsinais-Suomessa, missä jo maaliskuussa tarvitaan 355 työntekijää pelkästään kyselyyn vastanneilla tiloilla. Kesäkuukausina lähes kaikki tilat käyttävät kausityövoimaa. Kesäkuukausina myös käytettävä työntekijämäärä/tila on suurempi. Heinäkuussa vastanneet kertoivat tarvitsevansa yli 14000 kausityöntekijää (kuva 3)

Kevätkuukausina tarvetta on etenkin avomaan vihannestiloilla sekä kasvihuone/kasvutunnelituotannossa.

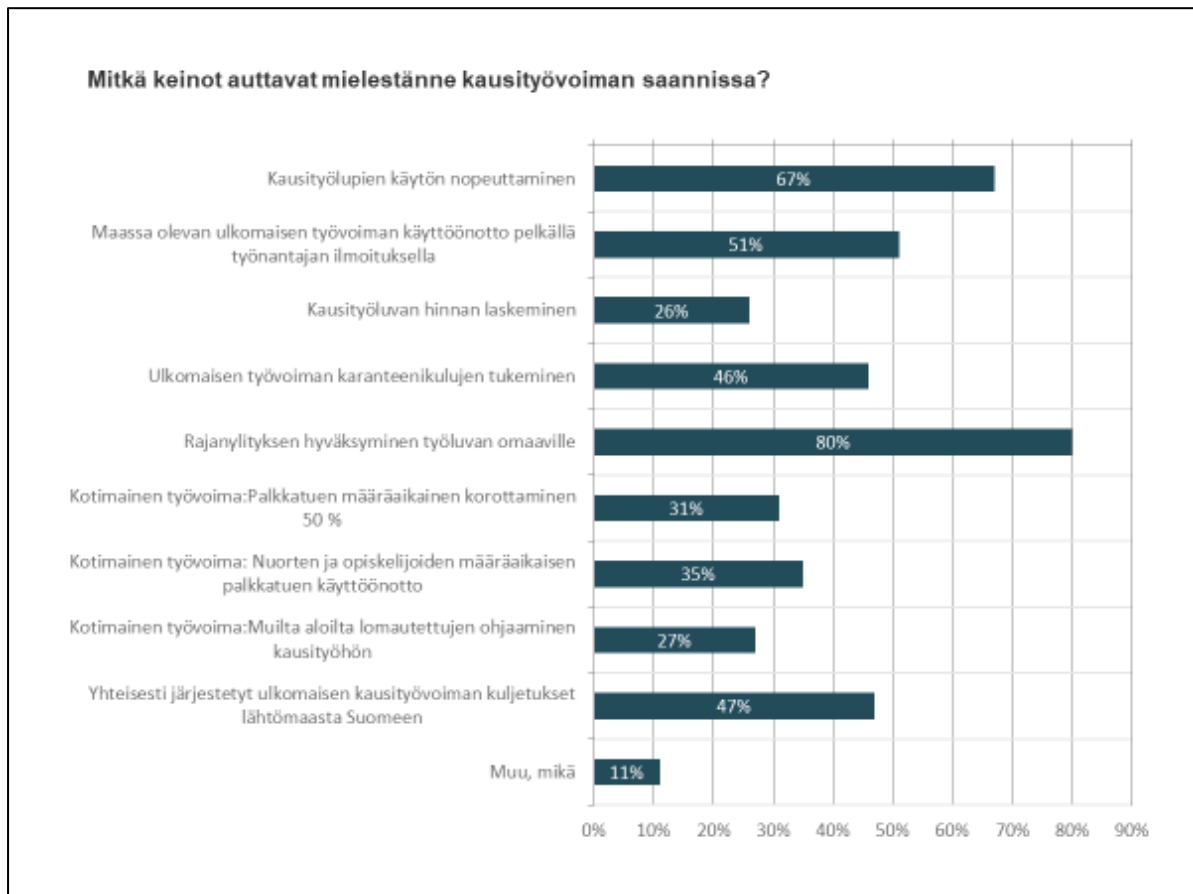

Kuva 3. Kausityövoiman tarve kuukausittain

7 Kausityövoiman saannissa auttavat keinot

Vastajat kannattivat laajasti eri keinoja työvoiman saamiseksi, painottuen kuitenkin ulkomaisen työvoiman saantia edistäviin keinoihin (kuva 4). Kommenteista näkyvät selvästi tilojen tottumukset käyttää ulkomaista työvoimaa ja saada etenkin sitä käyttöön tänäkin vuonna. Suomalaisten kykyä suoriutua tiloilla tehtävistä töistä epäiltiin monille tiloilla.

Muita esitettyjä keinoja olivat mm. vuokratyövoiman käyttö, varusmiesten käyttö, migrin resurssien lisääminen, työttömien velvoitetyöllistäminen, oppilaitosyhteistyö, kausityötodistuksen rinnastus kausityölupaan, tarveharkinnan poistaminen, työllistämisyökratian helpottaminen, turvapaikanhakijoiden käyttäminen

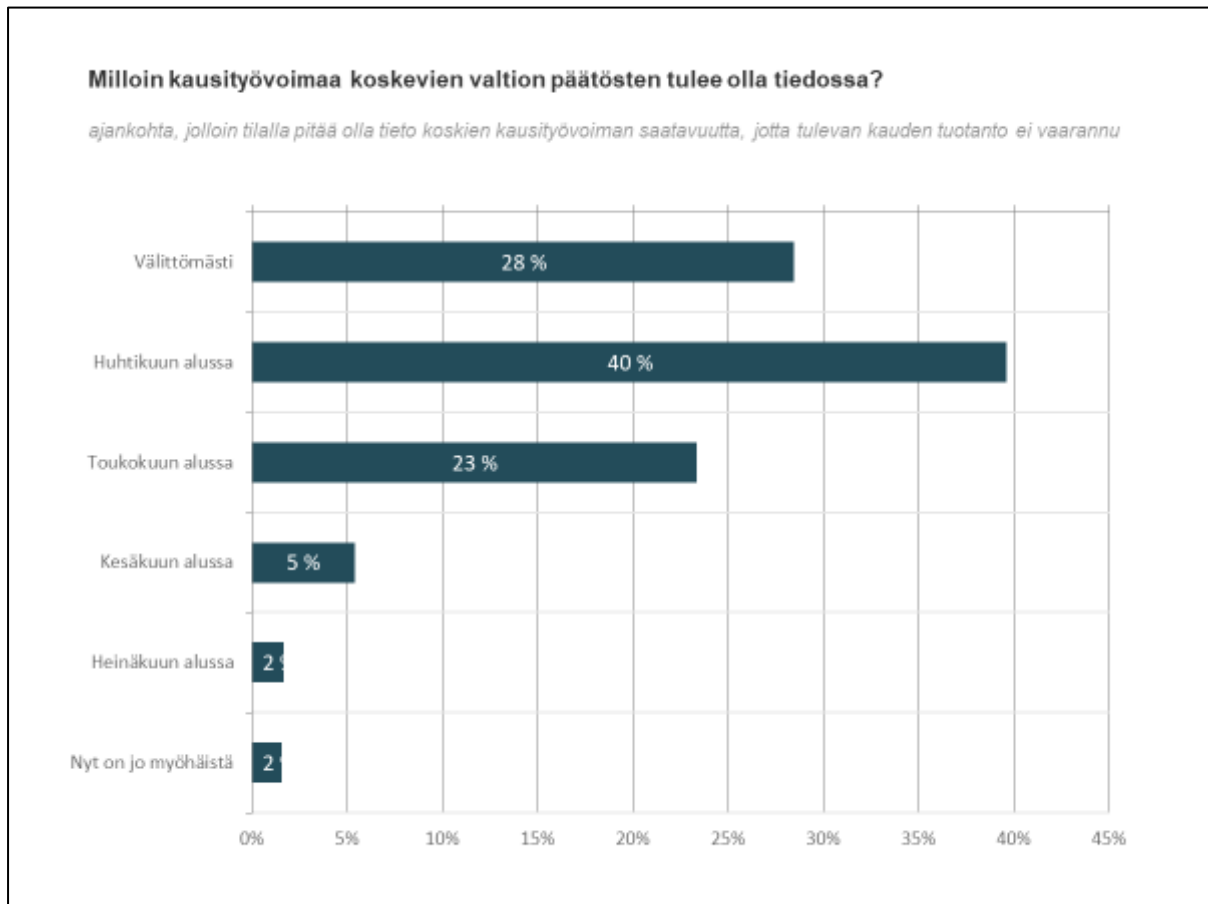

Kuva 4. Työvoiman saannissa auttavat keinot

8 Päätösten ajoittaminen

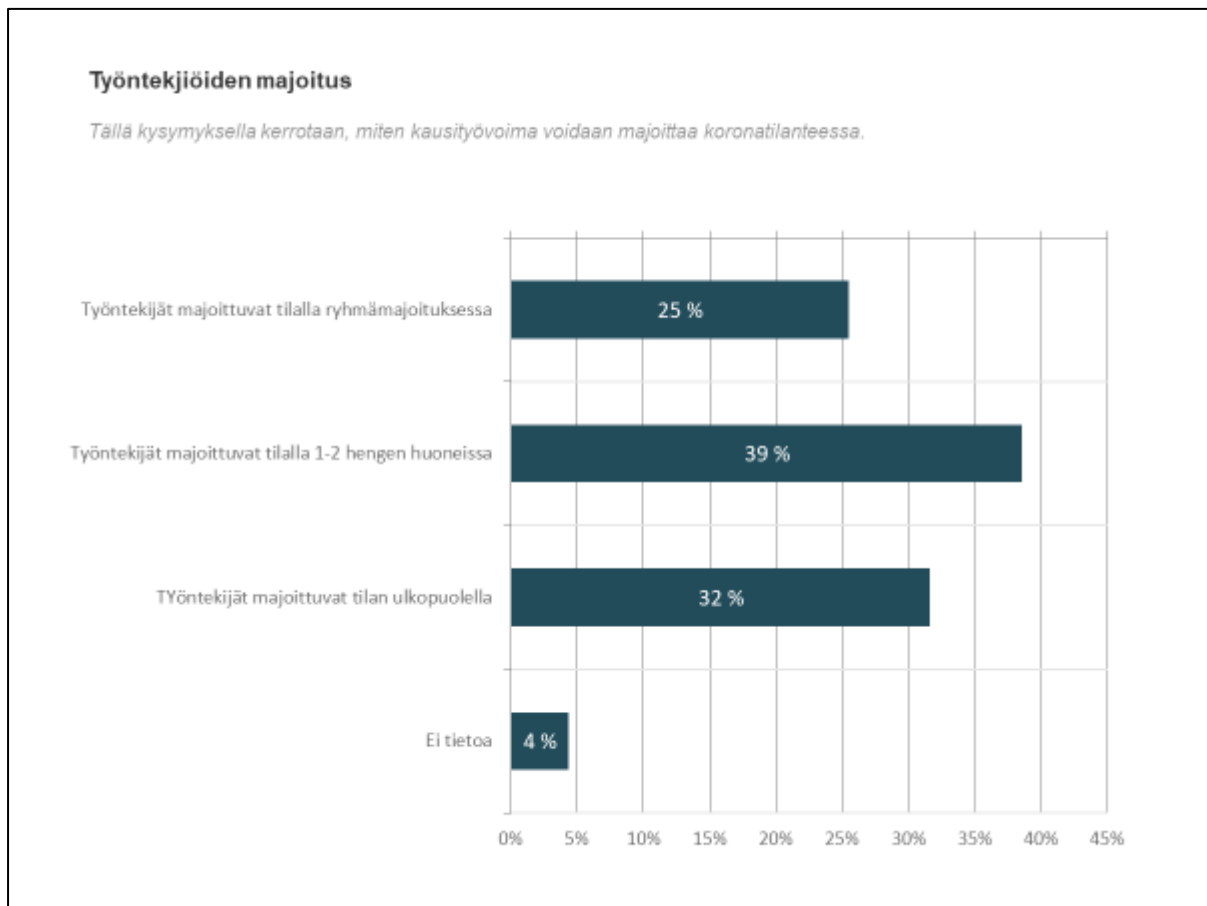
Vastanneista tiloista 28 prosenttia kertoi, että kausityövoimaa koskevien päätösten tulee olla välittömästi tiedossa, ettei tilan tämän kauden tuotanto vaarannu. Kahdelle prosentille oli jo myöhäistä. (Kuva 5)

Kuva 5. Milloin hallituksen päätösten koskien kausityövoimaa tulee olla tiedossa, ettei tuotanto vaarannu

9 Työntekijöiden majoitus

Vastanneista tiloista 64 prosenttia majoittaa kausityöntekijät tiloille. Lähes 40 prosenttia majoittaa yhden hengen huoneisiin. Pieni osa ei vastanneista ei osannut vielä kertoa majoituksesta (Kuva 6)

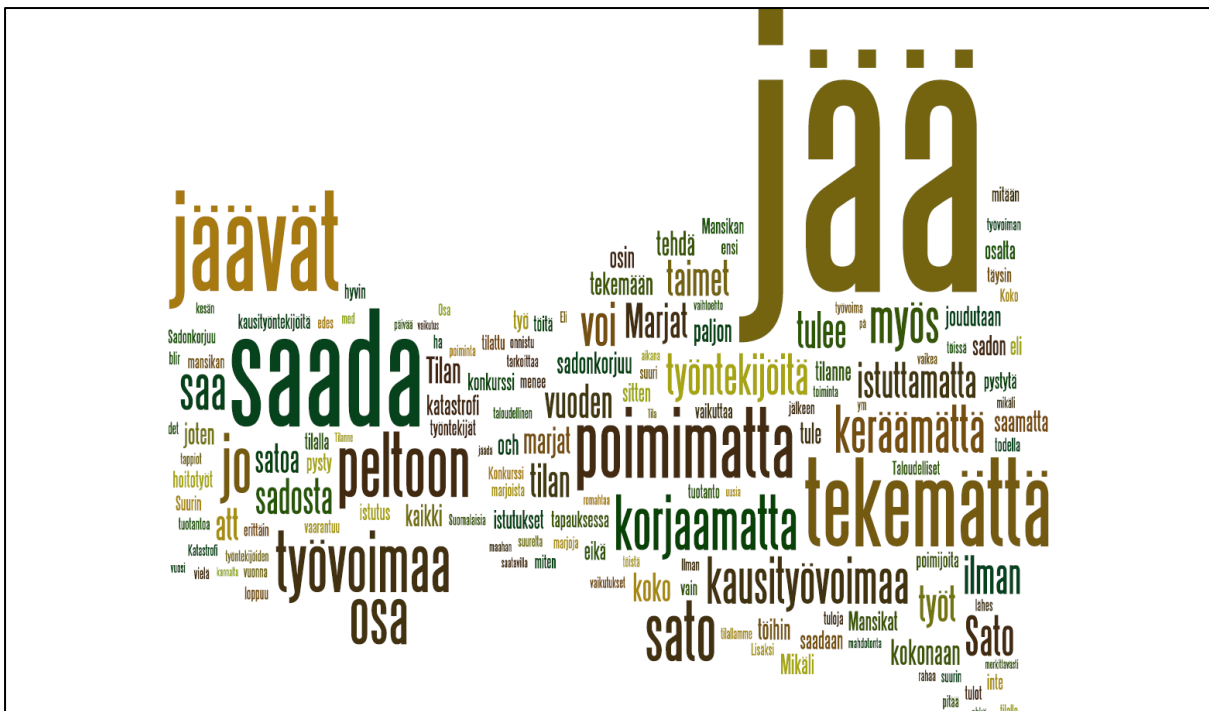

Kuva 6. Kausityöntekijöiden majoitus tiloilla

10 Kausityövoiman puuttumisen vaikutukset

Vaikutukset tiloilla ovat vakavia, mikäli työvoimaa jää saamatta. Jokaisella tuotantosuunnalla tuotanto jää tiloilla osin tai kokonaan tuottamatta. Vastausten mukaan luvassa olisi runsaasti konkurseja ja yritystoiminnan pysyvää lopettamista.

Kotimaisten elintarvikkeiden saatavuus ei heikentyisi vain tällä kaudella vaan myös tulevina vuosina. Osa tiloista pyrki tuottamaan omin voimien sen, mitä pystyisi. Yleisimmät yli 800 vastaajan kirjoittamat sanat löytyvät sanapilvestä (kuva 7). Kuva kertoo hyvin, että yleisimpiä sanoja ovat korjaamatta, poimimatta, keräämättä ja istuttamatta. Kaikkien yleisimpiä olivat myös jää ja tekemättä.

Kuva 7. Sanapilvi työvoiman puuttumisen vaikutuksista